



INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

NR
58

RYNEK MLEKA

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 1231-2673

ANALIZY RYNKOWE

Redakcja naukowa
Piotr Szajner



MAJ 2020

KOMITET REDAKCYJNY:

Marian Podstawka
Stanisław Kowalczyk
Aldona Skarżyńska
Iwona Szczepaniak
Piotr Szajner

RECENZENT:

Łukasz Ambroziak

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU MLEKA:

Piotr Szajner

Oceny i komentarze prezentowane w Analizach Rynkowych są opracowywane na podstawie najlepszych i sprawdzonych źródeł informacji, i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów.
Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji,
które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji prosimy o podanie źródła.

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ-PIB
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
Kierownik Zakładu – Piotr Szajner

PROJEKT OKŁADKI: Leszek Ślipki
SKŁAD: Barbara Walkiewicz
DRUK: Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB
Ark. wyd. 4,85

Spis treści

Reasumpcja	3
Summary	5
I. Produkcja mleka	7
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
II. Przetwórstwo mleka	13
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
III. Spożycie mleka i jego przetworów	18
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
IV. Handel zagraniczny mlekiem i jego przetworami	25
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
V. Ceny	33
<i>dr inż. Piotr Szajner</i>	
<i>Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB</i>	
Aneks	42

W 2019 r. sytuacja podażowo-popytowa na krajowym rynku mleka i produktów mlecznych była determinowana przede wszystkim koniunkturą na rynku międzynarodowym, której wyrazem był istotny spadek cen masła i duży wzrost cen odtłuszczonego mleka w proszku. Wysokie światowe ceny odtłuszczonego mleka w proszku umożliwiły sprzedaż zapasów interwencyjnych w UE.

W 2019 r. w Polsce utrzymała się wzrostowa tendencja produkcji mleka, ale jej dynamika była mniejsza niż w latach 2017-2018. Zwiększenie produkcji było możliwe, gdyż wzrost mleczności zrekompensował spadek pogłowia krów mlecznych. W grudniu 2019 r. liczba krów ogółem wyniosła 2404 tys. szt. i była o 0,5% mniejsza niż przed rokiem. Spadek pogłowia krów mlecznych był głębszy (o 2,3% do 2164 tys. szt.). Należy jednak pamiętać, że w pierwszym półroczu 2019 r. liczba krów ogółem była o 1,3% większa niż przed rokiem, a pogłowiu krów mlecznych tylko o 0,5% mniejsze. Postępująca koncentracja i modernizacja produkcji mleka w dużych gospodarstwach rolnych zrekompensowała mniejsze zasoby i gorszą

jakość pasz gospodarskich. W rezultacie średnia wydajność krów mlecznych wzrosła o 1,4% do 6348 l/szt., a produkcja mleka surowego o 2,2% do 14070 mln l (14485 tys. t). Dynamika produkcji była nieznacznie wyższa niż w latach 2017-2018 (3,3-3,6% rocznie), ale większa niż w okresie 2006-2016 (1,0-1,5% rocznie).

W 2019 r. dostawy surowca do przemysłu mleczarskiego wzrosły o 2,1% do 11828 mln l i stanowiły 84,1% produkcji mleka. Dynamika skupu była nieznacznie mniejsza niż produkcji mleka surowego, a to oznacza, że zwiększyło się zużycie mleka w gospodarstwach rolnych o 4,8% do 1912 mln l. Głównym powodem tego był wzrost liczby krów mięsnych, który skutkowało wzrostem zużycia mleka na cele paszowe do 700 mln l. Spożycie mleka w gospodarstwach rolnych (samozapotrzymanie) wykazywało niewielkie zmiany.

Relatywnie dobra koniunktura na rynku międzynarodowym i rosnący popyt wewnętrzny skutkowało niewielkim wzrostem cen skupu mleka. W 2019 r. średnia cena płacona polskim rolnikom za mleko wzrosła w porównaniu z 2018 r.

o 0,5% do 1,35 zł/l. W tym czasie ceny zbytu produktów mlecznych spadły średnio o 1,2%, a ceny detaliczne artykułów mleczarskich (bez masła) wzrosły o 1,5%. Średnia cena detaliczna masła spadła o 4,5%. Pomimo spadku cen zbytu i wzrostu cen surowca polski przemysł mleczarski w 2019 r. wygenerował wyższy zysk netto (o 10,8% do 476 mln zł). Poprawa wyników finansowych branży była konsekwencją wzrostu efektywności gospodarowania.

W 2019 r., w porównaniu z 2018 r., odnotowano pogorszenie wyników handlu zagranicznego produktami mlecznymi. Dodatkowo saldo wymiany wyrażone w ekwiwalencie mleka surowego zmniejszyło się o 1,6% do 2695 tys. t, a wartościowo o 3,0% do 1210,3 mln EUR. Eksport w przeliczeniu na surowiec zmniejszył się o 1,2% do 4595 tys. t, a import o 0,5% do 1900 tys. t. W ujęciu wartościowym wywóz zwiększył się o 1,6% do 2285,6 mln EUR, a przywóz o 7,4% do 1075,3 mln EUR. Większa dynamika wartości obrotów handlowych niż wolumenu była konsekwencją wyższych cen transakcyjnych.

Tabela 1

Bilans mleka (w tys. t)¹

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019 ^{a)}	2020 ^{b)}	2021 ^{b)}
Produkcja ogółem	13262	13271	13790	14215	14500	14420	14490
w tym mleka krowiego	13236	13244	13721	14170	14485	14410	14470
Import ^{c)}	1630	1825	1820	1910	1900	1600	1750
Razem do dyspozycji	14892	15096	15610	16125	16400	16020	16240
Eksport ^{c)}	4035	3880	4210	4650	4595	4300	4450
Na pasze	566	515	565	630	720	690	610
Na spożycie	10291	10701	10835	10845	11085	11030	11180
Razem rozchody	14892	15096	15610	16125	16400	16020	16240
Samowystarczalność^{d)} (%)	122,2	118,3	121,0	123,9	122,8	123,0	122,9

¹ Liczby względne (wskaźniki, odsetki) w całym raporcie obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością, niż podano w publikacji. Ze względu na zaokrąglenia danych w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości ogółem.

^{a)} Szacunek IERiGŻ-PIB.

^{b)} Prognoza IERiGŻ-PIB.

^{c)} Wolumen eksportu i importu obliczono wykorzystując współczynniki zawartości suchej masy, zgodnie z rozdziałem V.

^{d)} Liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe).

Źródło: Obliczenia IERiGŻ-PIB na podstawie danych GUS i MF.

W 2019 r. utrwaliła się wzrostowa tendencja konsumpcji artykułów mleczarskich, a zdecydowała o tym poprawa sytuacji dochodowej gospodarstw domowych oraz korzystne tendencje cenowe w porównaniu z substytucyjnymi artykułami żywnościowymi. Szacuje się, że bilansowe spożycie artykułów mleczarskich (bez masła) w przeliczeniu na mleko wzrosło o 1,3% do 227 l/mieszkańca, a masła o 4,4% do 4,7 kg/mieszkańca. Utrwały się różnice w poziomie i strukturze konsumpcji artykułów mleczarskich w poszczególnych grupach gospodarstw domowych.

W 2020 r. sytuacja na krajowym rynku mleka będzie determinowana przede wszystkim przez rozprzestrzeniającą się pandemię wywołaną przez COVID-19, która skutkuje recesją w gospodarce światowej i krajowej. W konsekwencji na międzynarodowym rynku mleka i produktów mlecznych wystąpiło znaczące pogorszenie koniunktury, której wyrazem jest spadek światowych cen trwałych produktów mlecznych. Komisja Europejska rozważa wdrożenie bezpośrednich działań interwencyjnych na rynku mleka (np. dopłaty do prywatnego przechowywania produktów mlecznych). Polska jest dużym eksporterem, a w związku z tym krajowy rynek jest silnie zintegrowany z rynkiem światowym. Istotnym czynnikiem wpływa-

jącym na sytuację na krajowym rynku jest utrzymujące się ryzyko wystąpienia suszy w okresie letnim, która będzie determinowała podaż i jakość pasz objętościowych. Uwzględniając powyższe uwarunkowania makroekonomiczne i rynkowe przewiduje się, że pogłowia krów mlecznych spadnie w grudniu do 2140 tys. szt. Gospodarstwa rolne będą kontynuowały procesy restrukturyzacji i modernizacji, których efektem będzie wzrost mleczności krów do 6410 l/szt., ale nie zrekompensuje on spadku pogłowia. Na tej podstawie ocenia się, że produkcja mleka surowego zmniejszy się o 0,5% do 14000 mln l. W rozdysponowaniu produkcji mleka wystąpią istotne zmiany, gdyż skup przez przemysł mleczarski zwiększy się o 0,6% do 11900 mln l. Zużycie w gospodarstwach rolnych zmniejszy się o 4,8% do 1820 mln l, w tym głównie na cele paszowe do 670 mln l.

Recesja gospodarcza w 2020 r. negatywnie wpłynie na sytuację na rynku pracy i dochody gospodarstw domowych, a wprowadzenie stanu zagrożenia epidemiologicznego skutkuje znaczącym ograniczeniem działalności podmiotów gospodarczych w kanale HoReCa. W związku z tym ocenia się, że bilansowe spożycie artykułów mleczarskich (bez masła) zmniejszy się o 0,4% do 226 l/mieszkańca, a masła o 2,1% do 4,6 kg/mieszkańca.

Na krajowym rynku podaż mleka surowego będzie większa niż jego zużycie i duża część produkcji będzie w formie artykułów mleczarskich kierowana na eksport. Uwarunkowania rynkowe w handlu zagranicznym będą jednak niekorzystne ze względu na spadek światowych cen oraz utrudnienia w dostępie do rynków i logistyce. Korzystnie na eksport będzie wpływała deprecjacja złotego względem euro i dolara amerykańskiego. Ocenia się, że w 2020 r. eksport zmniejszy się do 4300 tys. t w ekwiwalencie surowca i 1890 mln EUR. Import spadnie do 1600 tys. t w przeliczeniu na mleko surowe i 800 mln EUR.

Uwzględniając przedstawione powyżej uwarunkowania rynkowe, w tym głównie tendencje w produkcji i skupie mleka, konsumpcji artykułów mleczarskich i handlu zagranicznym, przewiduje się, że w 2020 r. średnia cena skupu mleka spadnie o 1,3-2,8% do 1,31-1,33 zł/l. Ceny detaliczne artykułów mleczarskich (bez masła) mogą wzrosnąć średnio o ok. 6%, a ceny masła o ok. 5%, ale ich wzrost będzie mniejszy niż cen żywności (ok. 9%), o czym zdecydują czynniki inflacyjne. Spadek cen negatywnie wpłynie na dochodowość produkcji mleka w gospodarstwach rolnych i sytuację finansową przemysłu mleczarskiego.

SUMMARY

In 2019, the supply and demand situation in the domestic market of milk and dairy products was determined primarily by the economic situation in the international market, expressed by a significant fall in the prices of butter and a high rise in the prices of skimmed milk powder. The high global prices of skimmed milk powder made it possible to sell intervention stocks in the EU.

In 2019, an upward trend in the production of milk was consolidated in Poland, but its growth rate was lower than in the years 2017-2018. It was possible to increase the production as the increased milk yield compensated for the decreased population of dairy cows. In December 2019, the total number of cows was 2,404 thousand head and was by 0.5% lower than the year before. The decrease in the population of dairy cows was deeper (2.3% to 2,164 thousand head). However, it should be remembered that in the first half of 2019, the total number of cows was by 1.3% higher than the year before, and the population of dairy cows was lower by only 0.5%. The progres-

sive concentration and modernisation of the production of milk on large farms compensated for smaller resources and worse quality of livestock feed. As a result, the average milk yield of dairy cows increased by 1.4% to 6,348 l/head and the production of raw milk increased by 2.2% to 14,070 million l (14,485 thousand tonnes). The growth rate of production was slightly higher than in the years 2017-2018 (3.3-3.6% per year), but higher than in the years 2006-2016 (1.0-1.5% per year).

In 2019, deliveries of raw materials to the dairy industry increased by 2.1% to 11,828 million l and accounted for 84.1% of the production of milk. The buying-in rate was slightly lower than that of production of raw milk, which means that the consumption of milk on farms increased by 4.8% to 1,912 million l. The major reason was the increased number of meat cows resulting in the increased consumption of milk for animal feed purposes to 700 million l. The consumption of milk on farms (self-supply) demonstrated slight changes.

The relatively good economic situation in the international market and the growing domestic demand resulted in the slight rise in the buying-in prices of milk. In 2019, the average price paid to Polish farmers for milk rose by 0.5% when compared to 2018 to PLN 1.35/l. At that time, the selling prices of dairy products fell, on average, by 1.2% while the retail prices of dairy products (exclusive of butter) rose by 1.5%. The average retail price of butter fell by 4.5%. Despite the fall in the selling prices and the rise in the prices of raw material, in 2019 the Polish dairy industry generated a higher net profit in 2019 (by 10.8% to PLN 476 million). The improved financial results of the industry were a consequence of increased management efficiency.

In 2019, when compared to 2018, there was a deterioration in the results of foreign trade in dairy products. The positive balance of trade, expressed in the raw milk equivalent, decreased by 1.6% to 2,695 thousand tonnes and in value terms by 3.0% to EUR 1,210.3 million. The export per raw material decreased

Table 1

Milk balance (in thousand tonnes)¹

Specification	2015	2016	2017	2018	2019 ^{a)}	2020 ^{b)}	2021 ^{b)}
Total production	13,262	13,271	13,790	14,215	14,500	14,420	14,490
including cow milk	13,236	13,244	13,721	14,170	14,485	14,410	14,470
Import ^{c)}	1,630	1,825	1,820	1,910	1,900	1,600	1,750
Available in total	14,892	15,096	15,610	16,125	16,400	16,020	16,240
Export ^{c)}	4,035	3,880	4,210	4,650	4,595	4,300	4,450
For feed	566	515	565	630	720	690	610
For consumption	10,291	10,701	10,835	10,845	11,085	11,030	11,180
Total expenditure	14,892	15,096	15,610	16,125	16,400	16,020	16,240
Self-sufficiency^{d)} (%)	122.2	118.3	121.0	123.9	122.8	123.0	122.9

¹ Relative figures (indicators, percentages) in the entire report have been usually calculated based on absolute data expressed with the greater accuracy than provided in the publication. Due to rounding of the data, the sums of components in some cases may differ from provided values in total.

^{a)} IAFE-NRI estimate.

^{b)} IAFE-NRI forecast.

^{c)} Export and import volume has been calculated using the coefficients of dry weight content in accordance with chapter V.

^{d)} Calculated as the total production to internal consumption ratio (consumption plus consumption of feed).

Source: IAFE-NRI calculations based on the CSO and MF data.

by 1.2% to 4,595 thousand tonnes and the import – by 0.5% to 1,900 thousand tonnes. In value terms, the export increased by 1.6% to EUR 2,285.6 million and the import by 7.4% to EUR 1075.3 million. The higher rate of trade value rather than volume was a consequence of higher transaction prices.

In 2019, an upward trend in consumption of dairy products was consolidated, and this was determined by the improved income situation of households and favourable price trends when compared to substitution food products. It is estimated that the consumption of dairy products (exclusive of butter) per milk increased by 1.3% to 227 l *per capita* and of butter by 4.4% to 4.7 kg *per capita*. Differences in the level and structure of consumption of dairy products were consolidated in the individual groups of households.

In 2020, the situation in the domestic market of milk will be determined primarily by the spreading COVID-19 pandemic which results in a recession in the global and national economies. Consequently, there has been a significant economic downturn in the international market of milk and dairy products, expressed by the fall in the global prices of durable dairy products. The European Commission is considering the implementation of direct intervention measures in the market of milk (e.g. private storage aid for dairy products).

Poland is a large exporter and therefore the domestic market is strongly integrated into the global market. An important factor influencing the situation in the domestic market is the persistent risk of drought in the summer, which will determine the supply and quality of roughage. Taking into account these macroeconomic and market conditions, it is envisaged that the population of dairy cows will decrease to 2,140 thousand head in December. Farms will continue restructuring and modernisation processes, resulting in the increased milk yield of cows to 6,410 l/head but this will not compensate for the decreased population. On this basis, it is estimated that the production of raw milk will decrease by 0.5% to 14,000 million l. The distribution of production of milk will experience significant changes, as buying-in by the dairy industry will increase by 0.6% to 11,900 million l. The consumption on farms will decrease by 4.8% to 1,820 million l, including mainly for animal feed purposes – to 670 million l.

The economic recession in 2020 will have a negative impact on the labour market situation and household income, and the introduction of the state of epidemiological risk results in a significant reduction in the activities of economic entities in the HoReCa channel. In view of this, it is estimated that the consumption of dairy products (exclusive of butter) will decrease by 0.4% to 226 l *per capita* and of butter by 2.1% to 4.6 kg *per capita*.

On the domestic market, the supply of raw milk will be higher than its consumption and a large part of production will be exported in a form of dairy products. However, the market conditions in foreign trade will be unfavourable due to the fall in the global prices and the problems with access to markets and logistics. The depreciation of PLN against EUR and USD will have a positive impact on the export. It is estimated that in 2020 the export will decrease to 4,300 thousand tonnes in raw material equivalent and EUR 1,890 million. The import will decrease to 1,600 thousand tonnes per raw milk and EUR 800 million.

Taking into account the above-mentioned market conditions, including mainly trends in the production and buying-in of milk, consumption of dairy products and foreign trade, it is envisaged that in 2020 the average buying-in price of milk will fall by 1.3-2.8% to PLN 1.31-1.33/l. The retail prices of dairy products (exclusive of butter) may rise, on average, by about 6% and the prices of butter by around 5%, but their rise will be lower than that of the prices of food (around 9%), and this will be determined by inflation factors. The fall in the prices will negatively affect the profitability of production of milk on farms and the financial situation of the dairy industry.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek zbóż (58) • czerwiec 2020,
2. Rynek rzepaku (57) • czerwiec 2020,
3. Rynek mięsa (58) • czerwiec 2020,
4. Rynek owoców i warzyw (56) • lipiec 2020,
5. Rynek pasz (42) • wrzesień 2020,
6. Rynek drobiu i jaj (58) • październik 2020,
7. Rynek zbóż (59) • październik 2020.

WARUNKI PRENUMERATY I SPRZEDAŻY

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż wersji papierowej i na e-wydania można składać bezpośrednio na stronie <http://ierigz.waw.pl/publikacje>.

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: dw@ierigz.waw.pl lub kontaktując się telefonicznie – Barbara Walkiewicz, tel. 22 50 54 685 w godz. 8⁰⁰–16⁰⁰.

Prenumeratę i sprzedaż pojedynczych egzemplarzy prowadzi Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB, 00-002 Warszawa, ul. Świętokrzyska 20 (wejście od ul. Szkolnej 2/4), pokój nr 3.

Prenumerata roczna 1 egz. (2 numery) w 2020 r. wynosi 300 zł (w tym 8% VAT).

Zamówienia na prenumeratę wraz z dowodem wpłaty prosimy przesyłać na adres:

- Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Dział Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20
- e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Przedpłaty na prenumeratę należy wpłacać na konto Instytutu:
PEKAO S.A. IV O/Warszawa nr 68 1240 1053 1111 0010 1493 6433
W tytule przelewu prosimy podać tytuł analizy i jej numer.

Druk i usługi poligraficzne dostosowane do Twoich potrzeb!

Wykorzystujemy nowoczesne systemy druku cyfrowego dające wierne odwzorowanie obrazu, pozwalające w krótkim czasie na druk czarno-białych i barwnych materiałów w najwyższej jakości.

W naszej ofercie znajdują Państwo **usługi drukarni** (wizytówki, ulotki, papiery firmowe, foldery, broszury, książki, gazetki reklamowe, plakaty, materiały szkoleniowe, nadruki na kopertach, widokówki, zaproszenia, identyfikatory, dyplomy, etykiety, naklejki) jak i cały wachlarz **usług intrologatorskich**.

Zaproponujemy indywidualną wycenę i dobór najlepszej techniki wydruku, aby otrzymany finalny produkt cechował się najlepszą jakością i atrakcyjną ceną.

Zapraszamy do korzystania z naszych usług

Dział Wydawnictw
ul. Szkolna 2/4

tel. (22) 50 54 520, (22) 50 54 430
fax (22) 50 54 636, e-mail: dw@ierigz.waw.pl

CENA 150 ZŁ

ISSN 1231-2673



Prenumerata (2 numery) w 2020 roku wynosi 300 zł (w tym 8% VAT). Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa. Tel.: (22) 505-46-85 e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>